

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล ข้อเสนอแนะ

งานวิจัยเรื่อง การบริหารจัดการขยะโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน ในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลสวนหม่อน อำเภอมัญจาคีรี จังหวัดขอนแก่น พื้นที่ในการศึกษาเขตพื้นที่บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลสวนหม่อน อำเภอมัญจาคีรี จังหวัดขอนแก่นได้จำนวนครัวเรือนหรือตัวอย่าง เท่ากับ 381 ครัวเรือน เพื่อศึกษาสถานการณ์ สภาพปัญหา และแนวทางในการบริหารจัดการขยะโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลสวนหม่อน อำเภอมัญจาคีรี จังหวัดขอนแก่น และเพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการเพิ่มมูลค่าให้กับขยะในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลสวนหม่อน อำเภอมัญจาคีรี จังหวัดขอนแก่นซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้

5.1 สรุป

5.1.1 สถานการณ์ สภาพปัญหา และแนวทางในการสร้างคุณค่าให้กับขยะโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลสวนหม่อน อำเภอมัญจาคีรี จังหวัดขอนแก่น ปริมาณขยะสะสมและมีการกำจัดขยะมูลฝอยอย่างไม่ถูกหลักวิชาการแต่มีการคัดแยกขยะมูลฝอยเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ และในส่วนของงานบริการขององค์การบริหารส่วนตำบลมีปัญหากับ จำนวนสถานที่กำจัดขยะไม่เพียงพอต่อการกำจัด มีเพียง 1 แห่ง คือสถานที่บ้านโนนเขวา หมู่ที่ 6 (มีการเผาในที่โล่งแจ้ง และมีการฝังกลบแต่เป็นวิธีการกำจัดที่ไม่ถูกต้อง) สถานที่กำจัดขยะขององค์การบริหารส่วนตำบลสวนหม่อนไม่ถูกหลักสุขาภิบาลและปริมาณการขนขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบลสวนหม่อน อำเภอมัญจาคีรี จังหวัดขอนแก่น ในปี พ.ศ. 2559 มีจำนวน 5,461.76 ตัน และในปี พ.ศ.2560 มีจำนวน 4,155.75 ตัน เมื่อเปรียบเทียบกันพบว่าจำนวนขยะในปี พ.ศ.2560 ลดลง จากปี พ.ศ. 2559 ถึง 1,306.01 ตัน ซึ่งเป็นแนวโน้มของขยะมูลฝอยที่ลดจำนวนลง

แนวทางในการสร้างคุณค่าเพิ่มจากขยะในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลสวนหม่อน อำเภอมัญจาคีรี จังหวัดขอนแก่น ได้ประยุกต์ใช้เทคนิค A-I-C (Appreciation Influence Control) ในการระดมการมีส่วนร่วมจากผู้ที่เกี่ยวข้องได้ส่วนเสีย โดยผู้วิจัยได้ระดมความร่วมมือจาก กลุ่มบุคคล 3 ฝ่าย ในชุมชนยังคงมีปัญหาในบางพื้นที่ที่ไม่มีจุดทิ้งขยะ และการคัดแยกขยะในชุมชนยังคงมีจำนวน

น้อย หากจะเริ่มทำการสร้างมูลค่าเพิ่ม นั้นต้องเริ่มมาจากครัวเรือนแยกขยะต้นทางก่อนซึ่งในการจัดเก็บขยะขององค์การบริหารส่วนตำบลยังพบว่า ในการเททิ้งนั้นยังคงร่วมขยะที่มีมูลค่ากับเศษอาหารรวมกัน แม้ว่า หน่วยงานทางภาครัฐไม่ว่าจะเป็น องค์การบริหารส่วนตำบลส่วนหม่อมมหาวิทยาลัยราชภัฏเลยได้ดำเนินโครงการต่าง ๆ เพื่อสร้างองค์ความรู้ในการคัดแยกขยะ แม้กระทั่งการแปรรูป สภาพขยะให้เกิดการนำมาใช้ประโยชน์ ปรากฏว่ายังคงมีเป็นจำนวนน้อยมากที่ปฏิบัติดังกล่าว ดังนั้นความ เป็นไปได้ในการดำเนินการสร้างมูลค่าเพิ่ม เช่น การนำขยะมาสร้างเป็นพลังงานทดแทนหรือ สร้างสิ่งของที่มีมูลค่าในเขตพื้นที่ เช่น ปุ๋ย ก๊าซชีวภาพ ผลิตภัณฑ์จากขยะยังคงเป็นเรื่องที่ต้องดำเนินการสร้างแรงกระตุ้น ในขั้นพื้นฐาน โดยจากผลการวิจัยมีแนวโน้มเป็นไปได้ในการดำเนินโครงการกองทุนขยะชุมชนเพื่อ ดำเนินการคัดแยก จัดซื้อขยะที่มีมูลค่าเพื่อนำมาเข้าสู่กระบวนการแปรรูปต่อไป

5.1.2 การบริหารจัดการขยะโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน ในเขตพื้นที่องค์การบริหาร ส่วนตำบลสวนหม่อม อำเภอเมืองจัตุมิตร จังหวัดขอนแก่น เนื่องจากจำนวนขยะมูลฝอยในชุมชนโดยมากเป็นขยะเปียกมีความชื้น มีกลิ่น และเน่าเสียได้ง่าย ส่วนใหญ่จึงมักเป็นขยะที่พบได้ในห้องครัว โดยองค์การบริหาร ส่วนตำบลสวนหม่อม อำเภอเมืองจัตุมิตร จังหวัดขอนแก่น คำนึงถึงความสำคัญต่อปัญหาขยะเปียกในชุมชนในเขตพื้นที่บริการ จึงได้จัดโครงการการออกแบบโครงการนำร่องการบริหารจัดการขยะโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อชุมชนท้องถิ่นเทคนิคการคัดแยกขยะโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนในเขตพื้นที่บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลสวนหม่อมวิธีการจัดการขยะเปียกในครัวเรือนโดยการกำจัดแบบถังกันรั้ว ผู้เข้าร่วมโครงการเป็นสมาชิกจำนวนสมาชิกของเครือข่ายชุมชนเพื่อสร้างความร่วมมือในการบริหารจัดการขยะจำนวนสมาชิก 535 ครัวเรือน แนวทางการสร้างคุณค่าให้กับขยะเปียกจากภาคครัวเรือนถือได้ว่าเป็นการคัดแยกขยะตั้งแต่ต้นทาง แยกขยะที่สามารถที่นำไปรีไซเคิลได้ซึ่งเป็นการสร้างคุณค่าในระดับการแลกเปลี่ยนซื้อขาย และการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับขยะเปียกโดยการนำมาทำปุ๋ยหมัก เป็นการสร้างคุณค่าให้กับทุกส่วนของขยะมูลฝอยที่อยู่ในภาคครัวเรือนมีการแยกขยะตั้งแต่ต้นทาง โดยการสร้างถังขยะกันรั้ว ประโยชน์จากโครงการที่เกิดกับประชาชนในเขตพื้นที่บริการของ องค์การบริหาร ส่วนตำบลสวนหม่อม อำเภอเมืองจัตุมิตร จังหวัดขอนแก่นเป็นการจัดการขยะมูลฝอยในหมู่บ้านโดยการแยกขยะในระดับครัวเรือน ผลของโครงการซึ่งอยู่ระหว่างการดำเนินงาน ผลที่เกิดกับชุมชนโดยตรงคือ เกิดรูปแบบการจัดการขยะที่เหมาะสมในพื้นที่ การสร้างคุณค่าเพิ่มให้กับขยะโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน ในเขตพื้นที่องค์การบริหาร ส่วนตำบลสวนหม่อม สิ่งที่ได้เห็นได้ในเชิงประจักษ์คือการไม่เสียเปล่าของขยะเปียกที่เป็นผลผลิตจากภาคครัวเรือนโดยการนำมาสร้างคุณค่าด้วยการทำปุ๋ยหมักชีวภาพตามขั้นตอนกระบวนการที่ประชาชนได้เรียนรู้ เพื่อจะ

นำมาใช้ในภาคเกษตรกรรม อีกทั้งยังสามารถลดค่าใช้จ่ายในการจัดเก็บขยะภาคครัวเรือน ชุมชน ได้ อีกด้วย

5.1.3 ระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการสร้างคุณค่าให้กับขยะในเขตพื้นที่องค์การบริหาร ส่วนตำบลสวนหม่อน อำเภอมัญจาคีรี จังหวัดขอนแก่น

การวัดระดับความมีส่วนร่วมในการสร้างคุณค่าให้กับขยะมูลฝอยที่ใช้โครงการที่ทำ อยู่ชุมชนเป็นตัวชี้วัดหนึ่งเพื่อให้เห็นการมีส่วนร่วมอย่างเป็นรูปธรรม ดังนี้แบ่งการมีส่วนร่วมใน โครงการอบรมทำน้ำหมักชีวภาพจากเศษอาหารในครัวเรือนและการบริหารจัดการขยะอันตรายจาก ชุมชน เพื่อรักษาสิ่งแวดล้อมป้องกันโรค ออกเป็น 4 ขั้นตอน คือ การมีส่วนร่วมเริ่มในการริเริ่มโครงการ การมีส่วนร่วมในการวางแผนโครงการ การมีส่วนร่วมในการดำเนินการโครงการ และการมีส่วนร่วมใน การติดตามโครงการ ประชาชนในเขตพื้นที่บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลสวนหม่อนไม่ได้เข้า ร่วมโครงการ ร้อยละ 26.7 มีส่วนร่วมน้อย ร้อยละ 43.3 และมีส่วนร่วมมาก ร้อยละ 28.8 ซึ่งมี ค่าเฉลี่ยรวม (\bar{x}) = 1.014) โดยประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการมากที่สุด (\bar{x}) = 1.324) ซึ่งการมีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการประชาชนได้ดำเนินการแก้ไขปัญหามูล ฝอยในชุมชน โดยสามารถช่วยลดปริมาณขยะมูลฝอยจากการนำขยะมาทำน้ำหมักชีวภาพ ดังนั้นการเข้า มามีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการจึงเป็นส่วนที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาโดยตรง รองลงมาคือประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการริเริ่มโครงการ (\bar{x}) = 1.044) ซึ่งเป็นขั้นตอนของการ ค้นหาปัญหารวมถึงความเป็นไปได้ของโครงการ ที่เป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาขยะมูลฝอยใน ชุมชนอย่างเป็นรูปธรรม ส่วนการมีส่วนร่วมในการติดตามโครงการ (\bar{x}) = 0.887) เป็นส่วนที่ ประชาชนมีส่วนร่วมน้อยที่สุดเพราะการติดตามโครงการยังอยู่ในขั้นตอนการดำเนินการ เพราะ โครงการนี้อยู่ภายใต้โครงการกองทุนขยะขององค์การบริหารส่วนตำบลสวนหม่อนซึ่งมีการดำเนินการ อย่างต่อเนื่อง และการมีส่วนร่วมในการวางแผนประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมน้อยที่สุด (\bar{x}) = 0.802) ทั้งนี้เพราะกลุ่มตัวอย่างส่วนมากเป็นสมาชิกโดยทั่วไป ซึ่งขั้นตอนในการวางแผนส่วนใหญ่จะจัดอยู่ใน บุคคลเฉพาะกลุ่ม

5.2 อภิปรายผล

การสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับขยะโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน ในเขตพื้นที่องค์การบริหาร ส่วนตำบลสวนหม่อน อำเภอเมืองจัตวารี จังหวัดขอนแก่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการนั้นจะสามารถทำให้เกิดความสามัคคีได้เนื่องจากความรู้สึกร่วมของประชาชนว่าตนเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน องค์กร ก่อให้เกิดความรักความหวงแหนชุมชนองค์กร ดังเช่นการมีส่วนร่วมในการริเริ่มโครงการ การมีส่วนร่วมในการวางแผนโครงการ การมีส่วนร่วมในการดำเนินการโครงการ และการมีส่วนร่วมในการติดตามโครงการ ประชาชนในเขตพื้นที่บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลสวนหม่อนไม่ได้เข้าร่วมโครงการ ร้อยละ 26.7 มีส่วนร่วมน้อย ร้อยละ 43.3 และมีส่วนร่วมมาก ร้อยละ 28.8 ซึ่งมีค่าเฉลี่ยรวม (\bar{x}) = 1.014) โดยประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการมากที่สุด (\bar{x}) = 1.324) ซึ่งการมีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการประชาชนได้ดำเนินการแก้ไขปัญหาขยะมูลฝอยในชุมชน โดยสามารถช่วยลดปริมาณขยะมูลฝอยจากการนำขยะมาหมักชีวภาพ ดังนั้นการเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการจึงเป็นส่วนที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาโดยตรง ซึ่งมีความสอดคล้องกับยุวัฒน์ วุฒิเมธี (2541:32) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นการเปิดโอกาส ให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการคิดริเริ่ม การพิจารณาตัดสินใจ การปฏิบัติและรับผิดชอบในเรื่องต่าง ๆ อันมีผลกระทบต่อตัวประชาชนเอง การที่จะสามารถทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นเพื่อแก้ไขปัญหาและนำมาซึ่งสภาพความเป็นอยู่ของประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นเพื่อแก้ไขปัญหาและนำมาซึ่งสภาพความเป็นอยู่ของประชาชนที่ดีขึ้นได้นั้น ผู้นำการเปลี่ยนแปลงต้องยอมรับปรัชญาพัฒนาชุมชนที่ว่า มนุษย์ทุกคนมีความปรารถนาที่จะอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุขได้รับการปฏิบัติ อย่างเป็นธรรมและเป็นที่ยอมรับของผู้อื่น และพร้อมที่จะอุทิศตนเพื่อกิจกรรมของชุมชน ขณะเดียวกันต้องยอมรับความบริสุทธิ์ใจด้วยว่ามนุษย์นั้นสามารถพัฒนาได้ถ้ามีโอกาสและได้รับการชี้แจงอย่างถูกต้อง โดยให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วม เพราะเชื่อว่าการมีส่วนร่วมจะนำมาซึ่งความสามัคคี ความเป็นหนึ่งเดียวของหมู่คณะ จะเห็นว่าปัญหาเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมหรือขยะนั้นเป็นปัญหาที่คนส่วนใหญ่ให้ความสำคัญ เนื่องจากสถานการณ์ขยะจังหวัดขอนแก่นมีปริมาณขยะมูลฝอยที่ตกค้างอยู่ตามที่ทิ้งขยะต่าง ๆ ในพื้นที่ 26 อำเภอ มากถึง 8 แสนตัน โดยมีปริมาณมากเป็นอันดับ 8 ของประเทศ และเป็นอันดับ 1 ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ นอกจากนี้ ยังมีขยะใหม่เพิ่มเข้ามาเพื่อรอการกำจัดอีกวันละ 1,224 ตันต่อวัน ในจำนวนนี้เป็นขยะติดเชื้อ 4.12 ตัน/วัน ขยะอันตรายอีก 300 กิโลกรัม/วัน โดยขยะในเขตเทศบาลนครขอนแก่น มีปริมาณมากที่สุดวันละ 210 ตันต่อวัน (www.thairath.co.th/content/459223) ในส่วนของเทศบาลนครขอนแก่นมีการกำจัดขยะทิ้ง โดยวิธีฝังกลบ การผลิตขยะพลาสติก เป็นน้ำมันและการเผาขยะผลิตเป็น

พลังงานไฟฟ้าและการแก้ไขปัญหาเรื่องขยะของตำบลสวนหมอนก็ถือว่าเป็นสร้างคุณค่าให้กับขยะ และเป็นการลดปริมาณขยะลงได้ด้วยการจัดโครงการ การคัดแยกขยะ การทำปุ๋ยหมัก เป็นต้น

5.3 ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไปการวิจัยเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยในประเทศนั้นมีจำนวนมากแต่ไม่สามารถที่จะไขปัญหาขยะมูลฝอยได้อย่างเป็นรูปธรรม ฉะนั้นในการทำวิจัยครั้งต่อไปที่มากกว่าการสำรวจปัญหา และความพึงพอใจของประชาชนในการบริหารจัดการของภาครัฐคือการมุ่งไปที่ชุมชนเป็นสำคัญอาจจะเป็นการทำวิจัยในพื้นที่นั้น ๆ อย่างต่อเนื่องจนสามารถที่จะแก้ไขปัญหาขยะมูลฝอยได้อย่างจริงจังต่อไป

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายการจัดการจัดทำปุ๋ยหมักถึงกันเร็วเป็นโครงการที่ควรส่งเสริมให้มีอย่างต่อเนื่องเพราะสามารถลดปริมาณขยะเปียกจากภาคครัวเรือนได้เป็นอย่างมาก และควรนำเอาเทคนิค A-I-A ไปใช้ในการทำงาน เช่น การของการประชุม เพราะเป็นกระบวนการที่นำไปสู่การเห็นปัญหาอย่างชัดเจน การสร้างความร่วมมือกับทุกฝ่ายที่จะนำไปสู่การแก้ไขปัญหาต่อไปได้